

לעילוי נשמה
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

בס"ד

מרחשוון התשפ"ו
מפטיר והמלך דוד (מלכים א א)

פרשת חיי שרה - שבת מברכין

עלון חידושי תורה ופרפראות על פרשת השבוע בעניינה דיומא ממפרשי ומדרישי חז"ל

בפרשת חיי שרה 105 פסוקים = **בָּא בְּיָמִים**

וְאֶבְרָהָם זָקֵן בָּא בְּיָמָיו וַיְהִי בְרָךְ אֶת אֶבְרָהָם כָּל־יְמָיו. (כד א)

מולד חודש כסלו יהיה ביום חמישי בשעה 13, 38 דקות ו 9 חלקים

רוב חודשי השנה הם באורך של 30 ו-31 יום לסירוגין (אחרי חודש של 30 יום מגיע חודש של 29 ואחריו של 30, וכיו"ב); היוצאים מן הכלל הם החודשים חשוון וכסלו שהם בעלי אורך משתנה: ישנם שנים שבהם באורך של 30 יום, בשנים אחרות לשני החודשים יש רק 29 יום, ובשנים מסוימות בחשוון יש 29 יום ובכסלו 30 יום.

הטעם שמברכים החודש דווקא **בשבת**, כי **י"ב חודשי השנה הם כנגד י"ב צירופי הוי"ה**, בכל חודש צירוף אחר 'וביום השבת שהוא יומא דנשמתא מאירין כל הי"ב צירופים, ועל כן מקדשין בו על כוס יין (בגימטריא ששה צירופי הוי"ה) ועל לחם משנה (גם כן בגימטריא ששה ששה צירופי הוי"ה). ועל כן מברכים החודש בשבת **להאיר בו הצירוף של אותו החודש**.

צירוף השם הנכבד המאיר בחדש כסלו הוא **ויה"ה**, יוצא מראשי תיבות הפסוק **וַיָּשָׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְגו'** בפרשת ויחי (בראשית נ, יא) אצל אבלו של יעקב אבינו כשנטמן במערת המכפלה. ולפי הקבלה בידינו היה הדבר בכסלו בימי חנוכה, כי יעקב אסף רגליו אל המטה ביום א' דסוכות, כפי הקבלה שבידינו מן הרמז בפסוק **וַיַּעֲקֹב נִסְעַ סְפֹתָהּ** (בראשית לג, יז) ונשלמים השבעים יום בחנוכה, על כן נרמז שם הצירוף של חדש כסלו. (בני יששכר)

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מָאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעִים שָׁנָיִם חַיֵּי שָׂרָה. (כג א)
וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מָאָה ר"ת **משיח** – שבזכות שרה יבוא המשיח.

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מָאָה ס"ת ה-ויה ור"ת חושב. היינו וחמש ר"ל וחמש חושים. וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מָאָה ר"ת בגימטריא **בשמחה**. (עם הכולל). וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה ר"ת **חיה. מָאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה ר"ת משרוש**, ר"ל היה לה גילה ומשוש במיתתה, אעפ"י שהיתה מיתתה פתאום מענין העקדה, עם כל זה היה לה גילה ומשוש לנשמתה שראתה שהיא הולכת לגן עדן, ואפשר שראתה נשמתה שבא יצחק בשלום חי ושישה ושמחה בו. (רבינו אפרים)

שָׂרָה מָאָה שָׁנָה ר"ת שמש – סמך **וּבַתוֹאֵל יָלַד אֶת רַבֵּקָה** למיתת שרה, וכתוב (קהלת א ה) **וְנָתַן הַשָּׁמֶשׁ וְכָא אַבָּא בַר כְּהָנָא וְכִי אִין אַנּוּ יוֹדְעִין שׁוֹרַח הַשָּׁמֶשׁ וְכָא הַשָּׁמֶשׁ אַלְּא עַד שְׁלֹא יִשְׁקִיעַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמִשׁוּ שֶׁל צְדִיק הוּא מְזַרְחֵי שְׁמִשׁוּ שֶׁל צְדִיק חַבִּירוּ. עַד שְׁלֹא הַשְׁקִיעַ הַקְּב"ה שְׁמִשָּׁה שֶׁל שְׂרָה הַזְרִיחַ שְׁמִשָּׁה שֶׁל רַבֵּקָה.** (ב"ר פנ"ח ב) (הרוקח)

שרה היתה גלגול חוה ועל חוה נתקנא הנחש לכך **וַאֲיִבָּה אֲשִׁית נגד ביא"ה**, ואמר אברהם אע"ה לשרה **הנה נא ידעתי כי אשה קפת מראך אתך** שהיית חוה ונתקנא הנחש ועתה התיקון להסיר שם אישות **אמרי נא אחתי אתך**. אך המלאך אמר לפרעה **על דבר שרה אשת אברהם** היא אשתו ולא תוכל לו מרוב צדקתם. (מדבר קדמות מערכת ש)

תיבת וַיְהִי נקראת ישר והפוך – לרמזו שכל חיי שרה מתחילתן לסופן ומסופן לתחילתן היה בהם ה-ויה פְּלוֹן שְׁוִיין לְטוֹבָה וזה רמזו בתיבת וַיְהִי דמשמעותה ה-ויה וגם נקראת ישר והפוך. (פני דוד)
וַיָּקָם הַשֹּׁדֵד וְהַמְּעַרְבָּא אֲשֶׁר בּוֹ (כג ט) ר"ת בגימטריא **חוה** עם הכולל. וס"ת **וַיָּקָם הַשֹּׁדֵד גימטריא אדם**. וכבר נודע אדם וחוה באו בגלגול אברהם ושרה. (פני דוד)

וַיִּתֵּן לִי אֶת מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלֶת אֲשֶׁר לּוֹ אֲשֶׁר בְּקַצֵּה שְׂדֵהוּ בְּכַסְף מְלֵא יְתֻנָּה לִי בְּתוֹכָם לְאַחֲזַת קְבֹר. (כג ט)
שאלה – המילה **בְּתוֹכָם** לכאורה מיותרת. ועוד כיצד אמר אברהם אבינו שהיה איש אמת שיקנה את מערת המכפלה **בְּכַסְף מְלֵא** והרי מערת המכפלה שוה כל הון שבעולם בשל קדושתה.

תשובה – אברהם אבינו ידע שבני חת אינם מעוניינים במערת המכפלה בשל קדושתה, אלא הם מעוניינים רק בסכום כסף ששוה המקום לפי ערכו. לכן אמר להם שהוא חפץ לשלם סכום כסף מלא כפי שהמקום שוה **בְּתוֹכָם**, והכוונה אצלכם ולא כפי שהמקום שוה בעיניו של אברהם. (ישמח משה)

וַיִּשְׁמַע אֶבְרָהָם אֶל עֲפְרוֹן וַיִּשְׁקַל אֶבְרָהָם לְעֶפְרוֹן אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דָּבַר בְּאָזְנֵי בְנֵי חַת אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקֶל כֶּסֶף עֹבֵר לְסֹמֵר. (כג טז)
חידה בפרשה – איזה מחיר נוסף נאלץ לשלם אברהם אע"ה לבני חת בעת שרכש את מערת המכפלה מעפרון החתי.

תשובה – כתיב (דברים יב ז) **לֹא תוֹכַל לֶאֱכֹל בְּשַׁעֲרֵי מַעֲשֵׂר דְגָנְךָ וְתִירְשָׁךָ וְיִצְהָרְךָ וּבְכֹרְתְךָ בְּקֹרֶךָ וְצֹאנְךָ וְכָל גְּדִרְיֶךָ אֲשֶׁר תִּדְרַר וּנְדָבְתֶיךָ וְתִרְוַמַת יָדְךָ.** פרש"י – רבי יהושע בן קרחה אומר: **יְכֹל אֶתָּה אֲכֹל אִינְךָ רִשְׁאִי.** פירוץ בו, **וְאֵת הַיְבוּסִי יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם לֹא יָכֻלוּ בְנֵי יְהוּדָה לְהוֹרִישָׁם** (יהושע טו, סג) **יְכֹלִים הָיוּ אֲלֵא שְׂאִינָן רִשְׁאִין** (ספרי עב) **לְפִי שְׁפָרַת לָהֶם אֶבְרָהָם בְּרִית כְּשֶׁלַּח מִמֶּנּוּ מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלֶת.** ולא יבוסים היו אֲלֵא חֲתִיִּים הָיוּ, אֲלֵא עַל שֵׁם הָעִיר שְׁשֻׁמָּה 'יְבוּס' נִקְרָאִים יְבוּסִים. ובפרקי דר"א פרק לו, אנו יודעים שהקב"ה עתיד ליתן לך ולזרעך את כל הארצות האלה. כרות עמנו שבועה, שאין בני ישראל יורשים את עיר יבוס, כי אם ברצונם של בני יבוס. מה עשו אנשי יבוס עשו צלמי נחשת והעמידו אותם ברחוב העיר וכתבו עליהם שבועת אברהם וכשבאו ישראל לארץ רצו להכנס בעיר היבוסי ולא היה יכול מפני ברית אברהם שנאמר **וְאֵת הַיְבוּסִי יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם לֹא הוֹרִישוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל** וכשמלך דוד בקש להכנס לעיר היבוסי ולא הניחו אותו שנאמר (ש"ב ה ו) **וַיֹּאמֶר לְדָוִד לֹא תִבּוֹא הַנֶּהָה וְכוּ'** והיו ישראל כחול הים אלא בכח השבועה וברית אברהם ראה דוד וחזר לאחוריו שנאמר (ש"ב ה ט) **וַיִּשָׁב דָּוִד בְּמַצְדָּה וְכוּ'** ואין אתה יכול ליכנס בעיר היבוסי עד שהתיר כל הצלמים הללו שכתוב עליהם שבועת אברהם.

וַיֹּאמֶר אֶבְרָהָם אֶל עֲבָדָיו זָקֵן בֵּיתוֹ הַמִּשְׁלַל כָּל־אֲשֶׁר לּוֹ שִׁימָה נָא יָדְךָ תַּחַת רַכְיָי. (כד ב)
איתא בפרקי דר"א פ"ח אליעזר היה זקן עבדו של אברהם. ומהיכן היה עבדו? אלא כיון שיצא מאור כשדים, באו כל גדולי הדור ליתן לו מתנות, ולקח נמרוד עבדו אליעזר ונתנו לו עבד עולם, **וכשגמל חסד ליצחק הוציאו לחירות**, ונתן לו הקב"ה שכרו בעולם הזה, וקיימו למלך. והוא עוג מלך הבשן.

שאלה – כיצד שחרר אברהם את אליעזר מעבדות לחירות וק"ל (ברכות מז ב) **כָּל הַמִּשְׁחָרֵר עֶבְדוֹ עוֹבֵר בְּעִשָּׂה, שְׁנָאֵמֵר (ויקרא כה מו): לְעֵלְמָ בְּהֵם מַעֲבָדוּ.** כתב ספר החינוך מצוה שמו שנעבדו בעבד כנעני לעולם, כלומר שלא נשחרר אותו לעולם ושלא יצא לחירות, כי אם בשן ועין.

תשובה – אם עושה לצורך עצמו אין בזה איסור (הר"ן פ"ד גיטין), ואברהם הבטיחו שאם יצליח בשליחותו ישחררו, כדי שעל ידי זה יעשה השליחות באמונה וזה היה שכר השדכנות ולפי זה הוא צורך לאברהם אבינו היה מותר לשחררו. (טעמא דקרא)

ויהי הוא טרם פלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר לקדה לבתואל בן מלכה אשת נחור אחי אברהם וכדה על שכמה. (כד טו)
שאלה – התיבה הוא נראית לכאורה מיותרת. היה יכול לומר 'ויהי טרם פלה לדבר'.

תשובה – אמרו חז"ל (ב"ר טו ד) תני רבי שמעון בן יוחאי שלשה הם נענו במענה פיהם, אליעזר עבדו של אברהם, ומשה, ושלמה. אליעזר, ויהי הוא טרם פלה לדבר והנה רבקה יצאת. משה, דכתיב (במדבר טו, לא): ויהי ככלותו לדבר את כל הדברים האלה ונתבקע האדמה אשר תחתיהם. שלמה, דכתיב (דברי הימים ב ז, א): וככלות שלמה להתפלל אל ה' והאש ירדה מן השמים וגו'. ואליעזר היה הראשון מבין כולם מאז בריאת העולם אשר תפילתם נענתה תוך כדי דיבורו. לכן הודגש אצלו ויהי הוא זה הידוע – שהיה ראשון בעולם אשר טרם פלה לדבר מיד נענה והנה רבקה יצאת. (ב.פ.א. דרושים)

ההצליח – הנה דרכו אם לא (כד כא) הר"ת מכוונים כנגד הפסוק מההפסדה (מ"א א לא) יחי אדני המלך דוד לעלם. לרמוז שהיה מבקש ליצחק זיווג הגון להשתלשל ממנו משיח צדקנו. (שארית מנחם)

ויאמר בוא ברוך – הנה למה תעמד בחיך ואנכי פניתי הבית ומקום לגמלים. (כד לא)

שאלה – במדרש (ב"ר טו) מובא שכאשר לבן אמר לאליעזר בוא ברוך – הנה הוציאו מכלל 'ארור' לכלל 'ברוך'. ויש להבין מה הסיבה שלבן עשה כן. **תשובה** – משום שלבן חשב שאליעזר הביא את הצמידים בתורו קידושין לרבקה, והרי עבד אינו יכול להיות שליח לקדש אשה, לכן רצה להוציאו לכלל ברוך, כדי שיוכל להיות שליח ותהא רבקה מקודשת. ואליעזר השיבו (כד לד) עבד אברהם אנכי כלומר אין זה מעכב שאני עבד, כיון שאת הצמידים לא הבאתי בתורת קידושין אלא רק כמתנה בעלמא. (תפארת יהונתן) ובמדרש שם שהיה סבור בו שהוא אברהם, שהיה קלסתר פניו דומה לו. אמר רבי יוסי בן רבי דוסא פנעון הוא אליעזר, ועל ידי ששרת אותו צדיק באמונה יצא מכלל ארור לכלל ברוך. ויאמר בוא ברוך – הנה, אמר רבי יעקב ב"ש רבי יוחנן דבית גוברין עבד לה אפטרה, ומה אם אליעזר על ידי ששרת את הצדיק באמונה יצא מכלל ארור לכלל ברוך, ישראל שעושיין חסד עם גדוליהם ועם קטניהם בידיהם ורגליהם, על אחת כמה וכמה.

וענו לכן ובתואל נאמרו מי-הנה יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב. (כד טז) פרש"י - רשע היה קפץ להשיב לפני אביו. **שאלה** – כיצד ענו בני יעקב לפני אביהם לשכח וחמור. דכתיב (לד יג) ונענו בני יעקב את שכחם ואת חמור אביו במרמה וידברו.

תשובה – אמרו חז"ל (ברכות יט ב) קל מקום שיש חלול השם אין חולקין בכוד לרב. דכתיב (משלי כא ל) אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד י-הנה. משום הכי ענו כי לא נאותו בדבריו שליח גבורים והיו רוצים להורגו. ומשום פי נבלה עשה בישראל משום הכי ענו. ועוד לפי שהרגישו וידעו שיעקב החריש עד כואם כמו שאמר הכתוב לפי שיעקב היה מחשיב את דעתם. וגם ראו כי יעקב לא היה רוצה לענות משום הכי ענו הם. והם הרגישו שרצונו בכך שידיברו הם ואב שמחל על כבודו כבודו מחול. ועוד י"ל דק"ל (משנה סנהדרין ד ב) דדיני נפשות, מתחילין מן הצד. היינו מן הקטנים בחכמה שהיו יושבים בצד. דאמר קרא (שמות כג ב) ולא תענה על רב. וכתיב רב, כלומר לא תענה על מפלא שבבית דין ולטות מדבריו לפיכך אין שומעין דבריו אלא בסוף. (הרע"ב) לפיכך כדן הקדמו לדבר שאם אביהם לא ישרו בעיניו דבריהם יגלה דעתו וכן יקום ויבטלו דעתם ולזה גילו דעתם ושתקו שתיקה כהעובד. (פני דוד) והרמב"ן כתב - הנה, חמור ושכחם לא אביה ואל אחיה דבר, אבל הזקן לא ענה אותם דבר, כי בניו ידברו במקומו בענין הזה לכבודו, כי בעבור היות הדבר להם לקלון, לא ירצו שיתפתח פיו לדבר בו כלל. והר"ק כתב - שיעקב לא דבר מרמה בשפתיו אף על פי שחטא לו והניח הדבר לבניו. והם ענו להם במרמה. ובעבור שטמא את דינה אחותם לא חשבו זה לעון אם ירמאו אותו בדבריהם.

ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. (כה א) פרש"י - זו הגר. ונקראת 'קטורה' על שם שפאיה מעשיה קטורת. תרגום יונתן ונסב איתא ושמה קטורה היא הגר. פירש הרע"ב - זו הגר קשה מאד לו. י"ל מדכתיב ויסף משמע שהיתה לו כבר פעם אחרת וזו היא הגר. כתיב (טו א) ולא שפחה מצרית ושמה הגר. פרש"י - פת פרעה היתה. כשראה נסים שנעשו לשרה, אמר: מוטב שתהא בתי שפחה בבית זה ולא גבירה בבית אחר. (ב"ר מה א) תרגום יונתן וקח אמתא מצריתא ושמה הגר ברת פרעה דיקבה ליה לאמהו בזמן דנסקה. אשה ושמה קטורה בגימטריא 'זו היא הגר מצרית' (977) (רבינו אפרים) **שאלה** – כיצד נשא אברהם מצרית, ואפילו שנתגיירה, שהרי ישראל אסור במצרית דכתיב (דברים כג ט) בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל י-הנה. משמע שדור שני לא יבוא. וכן כתב השו"ע (א"ה ד ע ט) מצרי ואדומי אינם אסורים אלא עד שלשה דורות, אחד זכרים ואחד נקבות, שאחר שנתגייר, הוא ובנו שנוולד לו אחר שנתגייר - אסורים, וכן בנו מותר.

תשובה – על פי הדבור נשאה (ב"ר טו ד) וכן תרגום יונתן ונתן ונתפשת במימר מן קדם יי. (דעת זקנים) והטעם לפי שהיה צריך שיקדים לו לידת ישמעאל שהוא שאב הזוהמא (משלי כד ה) הגו סיגים מכסף ויצא לצרף פלי. שעל ידו נזדקקה הטפה ויצא יצחק בקדושה. וכן היה צריך להקדים המילה ושיזקין אברהם עוד יותר, עד שיהלש הכח החומרי ויגבר הענין הרוחני, וכדי שתהיה הלידה שלא עפ"י הטבע רק בדרך נס, ועז"א שמצד שרי היא אשת אברם, וראוי שהזרע שיוולד ממנה יהיה מיוחס לאברהם, שהיה זרע קודש מרחם משחר בענין שתלד לו. (מלבי"ם) א"נ אברהם היה גר, וגר מותר במצרית. (דעת זקנים) א"נ הטעם לאיסור להתחתן עם מצרית הוא משום ששיעבדו בעם ישראל, ואם כן קודם ששיעבדו בהן לא נאסרו. (רבינו חיים פליטאל דברים שם). א"נ הפילגש מותרת למלך מן התורה (רמב"ם פ"ד הל' מלכים, סמ"ג לאו רכב) אברהם לא נשא אותה אלא שפילגש היתה. ואברהם היה לו דין מלך. (דורש לציון יג)

נתלד לו את זמרון ואת יקשו ואת מזן ואת מזדן ואת ישבק ואת שות. (כה ב) איתא במדרש (ילקוט) זמרון שהיו מזמרין בעולם. יקשו שהיו מתקשין בעולם. ורבנן אמרין זמרון שהיו מזמרין בתוף לעבודה זרה. יקשו, שהיו מקישיין בתוף לעבודה זרה.

שאלה – אמרו חז"ל שהסיגים (היינו הפסולת) שהיה באברהם אע"ה מכת תרח ואמלאי הלכו להגר ונשאר זך ונקי ואו הוליד את יצחק בהיותו בן ק' שנה זך ונקי ובר קדוש אם כן איך אחר עבור מ' שנה הוליד אברהם אע"ה מקטורה כל אותם הרשעים שהיו רעים מישמעאל. ועוד איך מסר להם שמות הטומאה ואדרבה הי"ל לגיירן.

תשובה – גדלה אותם בביתו. על דרך (ש"ב כא ח) תמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל שגדלה אותם שלא היו בניה כלל כי אמנם אברהם לא הוליד כי אם יצחק וישמעאל כמבואר בדברי הימים. (ספורנו) מה שלמד להם שם טומאה הוא כדי להציל עצמם דזה מותר לישראל. (פתח עינים סנהדרין א.) ואברהם אע"ה ידע והכיר כי בני הפלגשים אינם נזהרים מטומאה, ואילו היה מוסר להם שם משמות הקודש שצריכים להזכירו בטהרה היו מתחייבים בנפשם, ובכחמתו מסר להם שם משמות הקדושים שאפילו זיכרוהו בטומאה אינם ניזוקים (לקוט האזובי) וי"ל שהיה רואה אותם עסוקים בתרפים והיו צריכים להשתחות לו קודם שהיה אומר להם שום דבר, אמר להם הניחו אותם ואלמד לכם אפילו אם תאמרו אותו במקום הטינופת יועיל. וי"א שמסר להם שם טומאה לקרוא לע"ז שלה שמות כגון פעור מרקוליס (היינו לקרוא הע"ז בשם כינוי ולא בשמה המלא) (מושב זקנים) ובני קטורה הם גבורות מפני שעתידין להיות לישראל עבדים לעתיד לבא והם מפלאות תמים דעים. (חומת אנך)

וינתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. (כה ה) אמרו רז"ל העביר נחלה מכל בניו כי כך רצתה שרה באמרה (כא י) פי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק, והסכים הקב"ה על ידה ואמר (כא יב) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה פי ביצחק יקרא לה זרע. ומה שנקט כל אשר לו היינו כל מה שהשתדל אברהם מכה טרחו ועמלו ובא לו בזיעת אפו וביגיעת כפו, זה הדבר המיוחד לו לעצמו, כי מי יאכל ומי יחוש חוץ ממנו, את הכל נתן ליצחק, אבל וקבני הפילגשים דהיינו בני הגר כי פלגשם חסר כתיב, ע"כ נתן להם אותן מתנות שקבל מן המצריים ע"י שרה באמרו אחתי הוא, ואז נתנו לו מתנות ואותן מתנות נתן לבני הגר המצרית כי דין הוא שממקום שבאו שם הם שבים ללכת וחזרו למטעתן. (כלי יקר)

שאלה – כיצד היה מעביר נחלה מכל בניו אל יצחק, ואמרו חז"ל (בב"ב ג' ב) לא תיהיו פי עבדתי ואפילו מברא בישא לברא טבא, וכל שפן מברא לברא. דהיינו אל תהיה במקום בו מעבירים ירושה מן הזכאי לה, ואפילו כשמעבירים מן רע לבן טוב. שפאמר (איוב כו ז): יכין וצדיק ילפשו. וק"ל (יומא כה ב) קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין. (והוא רמז בפסוק (כו ה) עקב אשר שמע אברהם ס"ת 'מערב'. וכן עקב ר"ת קיים עירובא בישולי. מראית העין יומא שם. לפי נוסח הברכה: בדין עירובא קא שרא לנא לאפויי וילבשולי וילאדלוקי שרגא ולתקנא ולמעבד כל צרכנא.} **תשובה** – ישמעאל היה גר בן גר, דאברהם וישמעאל גרים היו וגר אינו יורש את אביו לא מדברי תורה (לא מדברי סופרים (קידושין יז ב)). וקודם שנוולד האחרים כבר נתן ליצחק, דכתיב (כד לו) ונתן לו את כל אשר לו. (הרא"ש, דעת זקנים) א"נ הטעם שאין מעבירים נחלה מן רע לבן טוב הוא משום שאין לדעת אלו צאצאים ייצאו ממנו, שיתכן שהבן הרע - הרשע מכין דברים לעצמו, ולבסוף יצא ממנו צדיק. אבל אברהם ידע ברוח הקודש שזרעם של ישמעאל ובני קטורה לא יהיו טובים על כן יכול להעביר מהם הירושה. (באר שבע סנהדרין צא.) (פרשה כהלכתא)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יצקלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
ramnadlan018@gmail.com